

Előfizetési díj félre postán és helyben horitékally 6 forint, horiték nélkül házhöz küldve öt forint ezüst-pénzben.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap egy egy lap.

Lapjaink mindennemű hirdtetményeket felvesznek.

Egy egy hasáb-sorért apró betűkkel öt ezüst kr. számíttatik.

NEMZETI UJSÁG.

Előfizetheti minden es. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségnél. Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Tisztán írott cizmeket kérünk. Levelek a szerkesztőségnek címzendők.

Bérmentelen leveleket csak rendes levelezőinktől fogadunk el. Névalírás nélküli idegen kezeztől hozzánk küldött tudósításokat semmi esetre sem közlendünk.

Alapítá **KULTSÁR ISTVÁN** táblabíró, kladja **Özvegye**

TARTALOM.

Magyarország és Erdély. Előléptetés. — A tiszavölgyi társulat. — Fölszólítás egy nemzeti szoborcsarnok alapítása ügyében. — Törvényhatósági tudósítások. Arvából (közgy. helyettesítés, gróf Apponyi kineveztetése, megyei körlevelek.) Krasznából (tisztújítás.) Temesből (Utóhangok. Folyt.) — Vegyes újdonságok.

Külföld. Franciaország. N. Britannia. Olaszország. **Értekező.** (A pusztai földmívelő ismét fölszólal. Folyt.) **Társulatok és intézetek.** (A m. gazd. egyesület nagygyűlésének főtárgyai. Folyt.) **Hirdetések.**

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

A nmg. m. k. udvari kincstár a kebelbeli irattári hivatalban Hoffinger Józsefnek tiszti segédé lett előléptetése által megürit sorjegyzi állomásra Szédey Lajost eddigi irnokot, Remenár György halála által megürit utósó irnokságra pedig Schevits Mózes járulnokot, és helyébe járulnoknak Terezalovits Pál gyakornokot nevezé.

A tiszavölgyi társulat központi választmánya üléseit folyó hó 6dikán ismét megkezdé. Széchenyi István gróf ő nmlga előadá pénzügyi eljárásainak sikerét. Tiszavölgy szobb jóvendője hazafi keblének legbensőbb vágyódását képezvén, mint a vállalat minden ágaiban, ugy különösen ez annyira lényeges részében tett lépései mindig közelebb viszik az ügyet fejlődéséhez. Előadása szerint a vállalat végbehajtására szükséges pénzerő maga idejében hiányzani nem fog. Most a szabályozási munkát megkezdésére 400 ezer pftnyi előleges kölcsön iránt köttetett szerződés ötös kamatra. Ehez számítva még a só fölemelt ári alaphól s kir. kincstárból járuló segélypénzeket 550 ezer pftnyi öszveg áll jelenleg a társulat céljaira készen, mi lehetővé teszi, hogy a munka még e nyáron megkezdésék. E czélból a t. gróf s a központi választmány tagjai a müértő személyzettel együtt Szegedről kezdve föllelé „Szeged gözösön látogatják meg a Tiszát, s különösen azon pontokat, mellyeknél az augusztus 3ikára kitüzött debreczeni gyulás után a vízi munkálatok megkezdetni fognak. — Folyó hónap 16dikán lesz a megjelenés Szegeden, 17kén részt veend a társaság a csongrádi vizszabályozó egyesület gyülésében. 18kán vagy 19kén indul a gözös Szegedről Csongrád felé, s 19kén vagy 20kán leend Szolnokon, — 20 vagy 21kén Tiszabón, 21 vagy 22dikén Tiszafüreden, 22 vagy 23dikén Tiszadobon, 23 vagy 24dikén Tokajban, onnan, ha a Bodrogon gözőssel haladni nem lehetne, tengelyen utazandik a társaság 24 vagy 25dikén Sáros-Patakra, s onnan 27dikére S. A. Ujhelybe a zemplényi vizszabályozó társulatok gyülésére, hol egyszersmind elhatározandja további utazása alatt tartandó állomásait, miről akkor az illetők értesitetni fognak. Kik a vállalat iránt hazafi rokonszennvel viselteknek, kétségenkül örömmel sietendnek részt venni ez érdekes kirándulásban, mellynek emléket egykoron áldani fogják a szabályozott Tiszavölgy lakosai. Augustus 17dike táján hihetőleg megkezdetnek Bereg, Ung, Zemplén, Szabolcs, Heves és Csongrád megyékben a munkálatok, mellyek részletesen fognak a debreczeni nagygyülés elébe terjesztetni, hasznos szolgálatot teendének ez okból az ügybarátok, s különösen a köztisztviselők, ha erélyesen figyelmeztetni és serkenteni fogják addig is a dolgozó osztályt, hogy az érdeklött időre munkához készüljenek, melly nem csak azonnal bérerdemlére nyujtand alkalmat, de utóbb a szabályozásból eredő annyi áldással jutalmazandja becsületes ügyeketeket.

Itt az idő, eljött a kedvező alkalom hazafiak! csak egytetörtés és munkásság az eljárásokban és lelkiismeretes pontosság a törvény s igazság alapjaira fektetett költségviselésben — s a Tiszavölgy megmentve eddigi csapásitól boldog és virágzó leend. (B.H.)

Fölszólítás egy nemzeti szoborcsarnok alapítása ügyében. *) Kevéssel ez előtt egy ifju, eddig nem ismert hazai szobrásztehetség, lön bemutatva a tisztelt közönség előtt, s pedig nem pusztá ajánlás útján, hanem azon uton, melly leg-

*) Minden hazafinak figyelmes átolvasásra ajánljuk e cikket. Szerk.

biztosabban vezethet célhoz: be lön mutatva művében és műve által. Emü Madonna mellszoborra vala, s fiatal készítője, a művészet istennőjének egyik ihletes imádója, gyulafejevári születésü Czélkuli Rudolf. —

Madonnát csakhamar megszerzé számos hazai érzelműeknek közfogása a nemzeti muzeum számára, melly is annak f. évi május 2ka óta már átadva van; — s imo újabb művel lépett föl azóta Czélkuli Rudolf. Juno négy lábnyi szoborképe ez, mint az előbbi, carrarai márványból faragva, melly gróf Gyulai Lajos ur megrendelése következtében készült s annak Hunyadmegye marosnémeti gyűteményét díszítendi. S az újabb mű, a tulajdonos gróf ur kívánatára, Pesten egy időre fölláttatván, újabb fényes tanuságát adá annak: hogy az ifju szobrász nemcsak ügyessége-, de művészi ihletségénél fogva is magasztos jövőreménytlet a hazai szobrászat még eddig virágtalan mezején.

Mi természetesebb illy körülmények között, mint a hazafi-kebelnek a művészet szellemétől szentesített azon ohaja: vajha illy tehetséget illoen foglalkodtat-hatnánk, gyümölcsözethetnénk nemzetünk díszének emelésére! Valóban, illy tehetséget tetlenül hagyni, nemzeti veszteség volna, — a hazafi-művész meleg érzelmeit pártolás hiányában a külföld csáb-jainak engedni martalékul, nemzeti bün volna. A haza díszítésére kell fordítani a művész szellemét; de egyszersmind a hazának megtartani a művész szívet, érzelmét; csak így lesz művészete hazánknak, csak így lesznek valódi hazai művészeink! Lángészt teremteni nincs embernek, nincs milliónknak hatalmában; de ha Isten kegyességéből illy lángészt mienknek vallhatunk: öleljük keblünkre őt, s ápoljuk, bármi csekély, de őszinte részvétünk-, rokonérzelmünköl folyó segélyünkkel. — A fény, a dicsőség, melly majdan környezendi őt, visszaragogy s elárad egész országa népére. S ez az, mire olly nagy szükségünk van, hogy fölléphessünk a művésznemzetek sorában.

Hol volna pedig méltóbb tárgy — méltóbb a nemzet rokonérzelmeinek föllángoltatására, méltóbb a hazafi-művész ihletének lelkesítésére, mint a nemzet nagyszerü multjában nagyszerüen működött dicsőöknek jellemzése? Olly történetileg kitünt egyének, kik iránt tiszteletre buzdul a magyar korona birodalmának minden tagja, kétségkívül általános lelkesedést gerjeszthetnek valamint tetteiknek hü rajza, ugy köből előteremtett emlékszoبراik által.

Illy meggyőződés szállta meg lelünköt, midőn a nemzet nagy fiainak emlékszoبرokbani dicsőítésés örökítésére egy nemzeti szoborcsarnokot a magyarhoni muzeumban megalapítani czélszerűnek s hazánk díszére válandónak hittünk, s e czéla egy magyar szoborműegylet alakulását indítványoztuk. S ugyan e meggyőződéssel lépünk föl most hazánk-fiai előtt, pártolást és segélyezést kérve e terv létesítésére.

Szerényen emeljük föl szözatunkat, de egyszersmind azon bizalommal, hogy e szözat nem fog sziklakeblekre ütödni, honnan eredménytelenül kellene visszapattognia. Sőt azon buzditó válaszokat véve tekintetbe, mellyekkel egyik társunk Hojcsy Sándor e tárgy kérdéseire, Nógrád, Zólyom, Bars, Hont és Esztergom megyékben megörvendeztetve lön, azt hisszük, hogy Magyarhon minden törvényhatóságában nyilatkozandik érzelem a nemzeti muzeum illy földiszítésé tárgyában.

S ha már maga az eszme lelkes viszhangra talált, ha a nemzeti dicsőség és hazai művészet általános érdeke sebesebb luktetést idéz elő a buzgóbbak ereiben: nem kell-e részvét iránti reményünknek a legmagasb fokra emelkednie, nyilatkozatván: hogy a szoborcsarnok népesítését ama legnagyobb magyarnak, Hunyady Jánosnak szobrával ohajtuk megkezdenni? — Az időszakot, mellyből nagy férfiakat kiszemelni szándékozunk, egyelőre 1650ig terjedőnek terveztük, — s így Hunyadyhoz méltó társakul csatlakozhatnánk

később Dobó István, Zrínyi Miklós, Janus Pannoniusz vagy más, kit — szem előtt tartva nem pusztán a harci, de a tudományos szellemnek is érdemeit — évek folytán a közvélemény hozzájárultával a művész tehetségének czélszerű foglalkodtatása ajánlatossá tenne. — Illy örökhírü férfiak megdicsőítését tűzvéni ki czélunkul, nem hihetnénk lelkét e honban, nem nyílt ész, s ép vért a nemzetben: ha nem találkoznának számosan, kik áldozati készséggel ez ügyet gyamolítani törekedjenek. (Vége köv.)

TÖRVÉNYHATÓSÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Árvából. *) Junius 23kán főispáni helyettes ő mlga elnöklete alatt tartott évnegyedes közgyűlésünk elnöki férfias üdvözléssel nyitattván meg, a kisgyülés jegyzőkönyvének meghitelesítése után főisp. helyettes ur tudunkra adá, miszerint a legközelebbi időben jobb életre szenderült Medveczky Ferencz főügyész s Ambrózy Károly házi főadószedő megürit hivatalaik helyére jogainál fogva Zmeskál Péter tiszti alügyészt főügyésszé, ennek helyére Kokanovics József tbi főügyészt tiszti alügyésszé; ifj. Mesko Vendel alsz-bíró házi főadószedővé, Kubinyi István bíró pedig ennek helyére alsz-bírává helyettesíté. — Minekelőtte pedig az ujon kinevezettek hivatalos esküjüket letették volna, föllált K. F. s aggodalomteljesen kinyilatkoztatá: hogy miután ezen helyettesítésbe a rendek be nem folytak, természetesen az adószedő bukása esetében a felelet terhe is csak főispáni helyettes ő mlgát illoheti. Mire főispáni helyettes ur azt válaszolá: hogy miután a pénztár nem csak a főadószedő által kezelte-tik, hanem abba a főszbirák is befolyának, tehát a felelőseget semmi esetre sem vállalhatja magára. Azonban nehogy illy eset előadódhassék, főispáni helyettes ur indítványára a helyettesített házi főadószedő minden ingó s ingatlan vagyonát biztosíték gyanánt nejevel együtt beirandja és a megyének átadandja. — Ez után gr. Apponyi György ő fömlga másod-főkancellárrá történt kineveztetését jelentő levél került szönyegre. Föolvastatván a levél, főispáni helyettes ur azt indítványozá, miszerint magas erénye s kitünő érdemei méltánylatul üdvözlő fölirattal tisztelkedjenek a rendek ő fömlgának. Mi keves vitakozás után a többség kívánatára határozattá is vált. — Zala tengerhosszaságu levele az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmányhoz utasított; habár főispáni helyettes ur napfény-nél világosabban megmutatta: milly anomalia légyen e kérdést választmányhoz utasítani, midőn a megye ezekben már határozott. — Végül még megemliten-dőnek vélem a htótanács azon intézvényét, mellyben tudunkra adja, hogy ennekutána a Galicziába utazni szándékozokat utilevéllal elláthatjuk; valamint Tren-csénnek azon tudósítását is, miszerint rögtön itélő hatalmat nyert; mellynek nyomán tudósítani fogjuk a n. mlgu htótanácsot, hogy nálunk a rögtön itélő törvény-szék alá eddigelé ki som került. Nizsnán junius 27kén 1846. C. M.

Krasznából. Ki Erdélynek, különösen pedig Krasznának körülményeit nem ismerte, kétségen kívül azt kellett várnia, hogy az elhiresztelt tisztújítás végbemegy. Igen, mert a logica más-hol ezt kíváná; de nálunk bezeg máskor is többször is, és jelesen ez uttal kineveté az élet logica ő nagyságát. Tudták s várták ezt a krasznai avatottabbak: így p. o. Sz. J. kir. tanácsnok urat Szathmáron találta a tisztújítási ünnep hire; azért bizony egy cseppet sem sieté haza, erősen hívén azt, hogy ex nihilo nihil fiet. — De kérdés: miért nem?

1ör) Mert az erdélyi tisztújítási törvényt a rendek saját érdekökben egészen szabad választásra magyarazzák, s következőképen a 4 föltisztet királyi confirmatio alá bocsátani nem akarják.

2or) Mert a reincorporatio — si superis placet — előttünk levén: majd akkor ugyancsak szabadon kiszemeli tisztjeit a kis Kraszna.

*) Megengedend t. levelezőnk, hogy ez uttal hely szüke miatt becses tudósítását csak kivonatban adhattuk. Szerk.

3or) A rossz világ azt beszéli, hogy mindezek dacára talán még is csak restauráltak volna, ha bizonyos személyes érdekek nem divergáltak volna. Igen, de ki hinné ezen utósó okot: midőn fele sem igaz annak, mit az emberek hazudnak?

Tehát megtörtént a választás úgy, miként 1844-ben. Ex necessitate fecerunt virtutem; azaz: hatalmas bizodalmat szavaztak a mostani magistratusnak, és marad úgy mint volt. Vagy is, mystificatio nélkül, tulajdonképen restaurált=substituált főispáni helyettes őmlga, kinek a tisztikar pro forma ünnepelesen resignált, ő pedig viszont ünnepelesen megbízta azt az administratio folytatására addig, míg másokat nem választanak. A rendek pedig kiáltották vivant: pedig soknak egészen mást lett volna kedve kiáltani. Ó élet! ó logica! ó hivatalvágy! ó törvényes palást! ó sat.

Tarjáni.
Temesből. Utóhangok a f. évi április 21-ki temesi közgyűlésről. (Folyt.) Mi a 682dik szám alatti tudósítást illeti: annak bevezetésében következők állítanak:

a) Hogy a megyei rendek nagy többségénél, s illetőleg a conservatív pártnál a közérdek háttérbe szorításával egyéni számítások viszketege a határozatok alakításának rugója. — Ezen állítást addig, míg adatokkal be nem bizonyítjuk, a conservatív párt nevében rágalomnak nyilvánítom; egyébiránt, hogy az ellenzékiek között vannak tekintélyes tagok, kikre ezen állítás tökéletesen alkalmaztathatik, szolgáljanak bizonyossággal a következők: tavaly aratás előtt a tisztújítás közeledtével látván középponti főbíránk, hogy hivatalából hihetőleg ki fog maradni, noha mind törvényileg, mind végzésileg el van tiltva, hogy az adózó nép forró mezei munkák alkalmával közmunkákra ne alkalmaztassék, ennek dacára csaknem az egész aratás és nyomtatás ideje alatt szörnyű erőtelések s fenyegetések közt a népet utcsinálásra kényszerítette; s miért tevő ezt a nép sorsa javítását annyiszor szájában hordozó liberalis főbíró? Azért, mert a kérdéses ut jószágába vezet, s félt, hogy ha ha kimarad, azt mások el nem fogják kérszíteni; — már itt a közérdek-e, vagy főbíró urnak magán érdeke volt tettének rugója? megítélheti kiki. — Az egyéni számítások egy példányával hasonlólag szolgálhatunk: egy táblabíránk, kiről azt beszéli vala a rossz világ, hogy azért opponál oly nagyon, mert pesti főügyész léte re zombori kamarai ülnök nem lehetett, egy pár év előtt egyszerű helyét megváltoztatja, conservatív értelemben szól és szavaz, s az ellenzék vezérét keményen meg is támodja; — mi egymásra nézünk, s kérjük: honnan ezen változás? s mondják: hogy azt a k. kamarai bizottságra kinézés okozta; a dolog soká húzódik, s táblabíró ur állandóan küzd sorainkban; — egyszerre egy gyűlés alatt azt vesszük észre, hogy ő bizon átült az ellenzékiek sorába, s bennünket ostromolni kezd. Mi ez? kérjük csodálva; s felelik: hogy a k. hivatal más nyerte meg. — No már az egyéni számításnak tisztább esete csak nem létezhetik, s ez elég legyen jelenleg azon kihívásra, mely ellenünk intéztetett; ha kívántatni fog, többel is szolgálhatunk.

b) Hogy mióta conservatív párt teszi a többséget, tanácskozásaink a harmadik napon túl ritkán nyultak el; ha ez alatt az ellenzékiek azt értik, hogy ők magok harmad napon túl ritkán szoktak a gyűlésben mutatkozni, — mert hiszen ekkor már a Kossuth-féle közvélemény nem jelenvén meg, nincsen, kitől arasanak éljenek, — akkor igazságuk van; mit nekik azok a száraz közigazgatási kérdések, hol sokszor csak neheztelet von az ember magára? nekik éljenkiáltás és taps kell; hol ez nincs, ott őket látni nem lehet; s ők aztán azok, kik a közérdek és közjó iránti önzéstelen szeretetet kizárólag magok részére követelik; — de ha azt értik mondásuk alatt, hogy közgyűléseink csak három napig szoktak tartani; akkor állításuk hamis, mit tulajdon gyűlési jelentéseik tanúsítanak.

c) Hogy utósó közgyűlésünkben azért vettek oly élénk részt, mert tanácskozmányukban meghatározták, mikép a haza nagy kérdéseit kegytelen meghoránások ellenében védelem nélkül hagyani polgári bűn, s ebből természetesen minden olvasó azt következteti, hogy tudom a körlevelek tárgyalásánál, s jelesen a zalainál ugyan csak védte az ellenzék a haza nagy kérdéseit; — nem biz az; épen nem; — első és második nap egy üdvözleti, és egy pénztári ügy tárgyalása mellett, melyeket tudom az ellenzék a haza nagy kérdéseinek nem tart, ellövődözte minden fojtását, s tulajdon 682dik számú tudósítása szerint

is csak a zalai levél pártolásának nyilvánítására szorítokozván, V. S. hozzá adá, mikép, ha az ellenzék kisebbségben maradna, ők természetesen R. S. nak közvetítő javolatát, mint véleményükhöz közelebb állót, fogadják el, e szerint tehát ellenzékünk a haza nagy kérdéseit kellő védelem nélkül hagyván, megállapított önelve szerint polgári bűnt követett el.

d) Jajveszékkel az ellenzék, hogy minden kérdés a többség szellemében döntetik el; hogy neki semmi kérdésben diadalt nem engedünk; s hogy az ellenzék visszatorlásában nyilvánuló uralkodási vágyunk okozza a centralistáknak tölünk elszakadását; miért is sorainknak épsége ingadozik. — Mikro szolgáljon feleletül, mikép az igaz: az óta, mióta az ellenzék vezére a még akkor gyenge conservatív pártnak a kiírtó háborút megizente, s a „vagy ti, vagy mi“ elvet fölállította, elvi kérdésben az ellenzék egyellen egy csatát sem nyert; mert mi azt hisszük, hogy a haza ügyeivel bókokat tenni hazafiságtalanság lenne, s mert állandóság diszesíti a férfit; — elvi kérdésekben tehát semmikép nem engedünk; — hogy más kérdésekben sem igen enged a többség nekik, azt az ellenzék ama daczó, kesynlő, kihívó és követelő állásának tulajdonítsa, melyet a többség irányában fölvet; de hogy ha engedünk nekik valamilyen, azonnal bakot lövünk, tanusítja a közmunkáknak alább megérintendő ügye; egyébiránt: hogy némely barátink, kik az utósó követválasztás és tisztújítás alkalmával sorainkban vívtak, tölünk elszakadtak, az igaz; de erre mi mindig készen voltunk, miután ők nem egyszer tudatták az előtt is velünk, hogy elveinkkel megbarátkozni nem tudván, csak tisztújításig lesznek velünk, s ezután centrumot alakítandának; a szakadás tehát nem uralkodási mértékletlenség miatt következett be; — azonban higgye el az ellenzék, azért soraink épsége nem ingadozik; mi tisztújítás óta bizonyosan nyertünk annyit, mennyit ezen elszakadás által veszünk; olyan többséggel pedig, millyennel akkor bírtunk, becsülettel lehet működni, s meglehet mindig elégedni; — bizonyára utósó közgyűlésünk, hol 70-en állottunk fölkelkesedve a 11. számra ment ellenzék és centrum ellenében, — hanyatlásunkat nem tanusítja, s ennyi szolgáljon megjegyzésül az ellenzék tudósításának bevezetésére.

Átmenetképp magokra a tárgyakra megjegyzé az ellenzék, hogy az első három napi ülés mindenikét egy egy tárgy töltötte be. — Ez historiai igazság; de szomorú jelenet, hogy egy nagy gyülekezet közepette egynéhány elégületlenek képesek a tárgyak rendes folyamát akadályozni, s azt okozni, hogy a megyei nemesség, mellynek alkotmányos hivatása gyűlésekben a közigazgatást vezetni, s a tisztikar eljárása fölött ellenörködni, heteket nem tölthetvén a gyűléseken, alkotmányos rendeltetésének eleget ne tehessen; — nekem úgy tetszett, mintha az első két nap a honti és bihari rendbontó jeleneteket akarta volna az ellenzék nálunk ismételni, de hiszen ezek ellen a gyógyszer hatalmunkban áll! — Egyébiránt: a ki maga magán segíteni nem igyekszik, azon az Isten sem segíhet. — (Vége. köv.)

Vegyes újdonságok.

(Napokban Peston a József-városban sétálván.) nem messze a templomtól, jobbra, láttunk egy árkot, mellyben magas csalán s más sárnövények sűrűn nyésznek. Az árok partján egy tisztos polgárnő állt, megrettenve, dobogó szívvel, s az utca tulsó részén menő pórnot magához hiva. Ez azonban mit sem ügyelt szavaira, s továbballagott. S midőn mi ezt láttuk, a polgárnőhöz közeledünk, s szörnyű meglepetésünkre a magas és sűrű fölött fűben finom gyolcsópolyákban egy ártatlan csecsemő hideg teteit takargatva találtuk. Már több naptól kellett ott rejtve lennie, mivel férgektől jóformán el vala lepve, s még sem akadt reá senki is, ki a zsarnokanya büngyümlését a föld gyomrának visszaadta volna. Ki fogta föl e szerencsétlen áldozatot? nem tudjuk; mert lelkünkben a lelenz házak szükségességének eszméje merült föl, mely a gyermekgyilkolási bűnek egyetlen jótékony kiírtója. — S eszünkbe jutott ez uttal az is, miszerint e tárgy végett Pestmegye már megkereső a várost, hol az illetők összeültek s tanakodtak, s mi bizton reményelhetjük, miszerint hazánk szívében Pesten, negyed- vagy félszázad mulva csakugyan leend lelenz ház.

(Tegnapelőtt este) 8 és 9 óra között egy derék fiatal első évi jogász — mint monák — a Dunába fult. A szerencsétlen egész a tábori kórházhoz ment le társaival, hogy ott a Duna szöke habjaiban fáradt testének enyhét keressen. S a Duna örökösen

koblébe is rekeszté. Társai haza vivék ruháját. Az emberszerető molnárok pedig még késő este is keresék a szerencsétlen áldozatot.

(A Pest megye pártfogása alatt) álló takarékpénztárban legközelebb mult júniusban következő pénzforgatás történt, u. m. mult hó végével maradt készpénz 50.036 ft. 15 kr., — 5%—4% betételek s kölcsönöktől befizetett kamatok 197,470 ft. 6 kr., — visszafizetett tőkék 61,835 ft. 46 kr. — összesen 309,342 ft. 7 kr. — kikölcsönözött 78,819 ft. 45 kr. — kifizetett 5%—4% betételek s ezektől járó kamatok 102,284 ft. 34 kr. összesen: 181,104 ft. 19 kr. Mit levonván a betétekből, marad készpénz: 128,237 ft. 48 kr. ezüst pénzben.

(Egy pesti pintér) borozás közben, honnan a francia háboru magyarázatása az Isten minden kincseért sem maradhatott el, azt hozá napfényre: miszerint most már emeletes házzal bírna, ha még most is mint tavaly, annyi tömördek abroncsot kellene csinálnia; természetesen — a szakácsnéknak.

(Brassóban.) az ottani német lap szerint, az idei aratáshoz nem igen kedvező remény mutatkozik. Az öszivetés szalmája meglehetősen, de a szem nagyon könnyű. A kukorica némely helyeken jó, másutt ismét nagyon is szegény; miért is a gabona ára legközelebbi időben emelkedni kezdett.

(A „Schlesische Zeitung“) s utána a Frankfurter „Oberpostamt-Zeitung“ a következő különös tüneményt közli: Csak csodákról irhatok önnök, s pedig oly csodákról, mellyek a hatóságok figyelmét magokra vonák, s mellyekről az egész város s vidék beszél. A várbástya, mely Sandomir bástyájának is nevezetik, egyik ablakában vagy is inkább ablaküregében két alak mutatkozik; egyike Krisztust a keresztfán, másika pedig egy nőalakot fehér köntösben, föloldott szöke hajjal, képezi. A megfeszítettnek feje fénysugárral van övedzve. Ezer meg ezer ember özőnlük naponkint oda e látványt csodálandó. A bástya a legszigorubbán megvizsgáltatott, s midőn egy rendőri igazgató az ablakból kinézett, hol a tünemény is mutatkozik, ez utóbbit háta mögött tökéletesen lehet látni, mi, ha szemcsalódás, vagy láttani (optische) tünemények lennének, bizonyára meg nem történt volna: úgy azok minden tárgyra rajzolandanak s visszatükröznek magukat, melly nekik alapul szolgál. A bástyát örökkel körülvették, de még sem lehet az egész várbástya-részt úgy körülvenni katonákkal, hogy a bástya oldalához bemenet meggátolassék, mert a tünemények oly tiszták s világosak, miszerint azok távolról is jól látszanak. Később azt gondolák, hogy tán a bástya bensejének régi bensejének megkegyeztetett s a sugárok letükrözése szülte ezen alakokat. A vakolat tehát lekapatatott s ma reggel ezen kívül az ablak vasajtóval elzárattott, de azért a tünemények még mindig mutatkoznak. Ha ön még ezzel összeköttetésbe hozza azt, hogy a női alak, mit némelyek Istenanyjának, mások Hedvig királynőnek tartanak, sokszor éjjel a katonák között mutatkozott s rémülést gerjesztett, úgy hogy magok a tisztok is várlakáikból megszöktek, tehát képzeltetni, milly benyomást okozott ezen tünemény. Főképp a népre hatalmasan hat. Itt mindenestre a láttan (optica) titkai üzék játékkukat.

(Egy lengyel fogoly,) különös módon szabadult meg a minapában. A csendbiztos t. i. és egy rendőrségi katona Magdeburgba akarták szállítani foglyukat. A csendbiztos már az első állomásnál bizonyos dolga végett kiszállott, s oly rendeltést adott az őrnöknek, hogy a kocsiját mellől el ne mozduljon, s a fogolyra ügyeljen, azonban a kocsi be ne lépjen. A katona pontosan engedelmeskedik parancsnokának s őrt áll a kocsiját előtt. Azonban indulóra szól a sip, s a kocsiját tovább robog népevel és a fogollyal, a katona pedig pontosan örködik, s mozdulatlan bámulásban nézi a fogolyt menekülését. Később idő mulva megtörvén a csendbiztos, látja a katonát, s kérdi a fogolyt; de nagy meglepetésére csakhamar észreveszi, hogy a gőzkocsi már tovább haladott, s vele a fogoly is, ki azóta hihetőleg már Londonban ünneplő megszabadulása boldog óráját.

(Egy gyermek meggyilkolása) iszonyu történetet beszélnek a lapok. Oroszországnak Juchow kerületében fekvő Bolschiny nevű falvában, két gyermeknek, u. m. Ivánnak, ki 2, s Demeternak, ki 8 éves vala, — szülei kimentek a mezőre, napi munkájukat végzendők, s a két gyermeket, hon, magukra hagyák. Az unalmas egyedülvalóságban nem tudván mit tenni, ezek az alatt, midőn már mindenféle játéka beleuntak, az udvarra mentek, hol a nagyobbik egy ott talált szekerczével fát kezdé vágni. Azon-

ban kisiklik kezéből a balta, s a közelálló kisebbiknek, Ivánnak arcát erősen megsebesíti, ha bár nem fölötté veszedelmesen is. Demeter erre megfogja öccsének kezét, a szobába vezeti s egy lóczára ültetvén, minden módon iparkodott, hogy a keservesen síró gyermeket lecsilapítsa. De ennek sebe rendkívül fájván, a sírással föl nem hagyott, mire bátyja a 8 éves Demeter hirtelen előragad egy kést, öcsét a földhöz sújtja, s addig szurkálta s nyiszolta nyakát a késsel, míg fejét egészen le nem vágta. Végrehajtván a borzasztó tényt, azután önmaga ellen fordítja a gyilkoló kést, s néhányszor saját nyakát kezdé vele nyesni, de csak porczogóját sérti meg, gégejét igen kevéssé. S mivel a kés már igen tompa vala, egy köszörűköt vesz elő, s a kést megfeni, és ismét két sebet ejt önmagán. De mivel még evvel sem ölhető meg magát, kötelel kezd keresni, hogy magát fölakaszthassa, — azonban mivel sérült nyakára ezt sem burkolhatja mint kellene, kifut tehát szomszédjukhoz azon esellel, hogy hozzájuk egy koldus betört, s előbb öccsét ölvén meg, azután őt is megakarta gyilkolni. Ennek hallomására a megrémült szomszédok összefutván, haza hivatják anyját a mezőről, ki leányával együtt megérkezvén, az egész eseményről vallatni kezdék a kis gonosztévőt. Ez eleinte titkolja szörnyű tettét, de aztán őszintén bevallja az egész vérmerénnyt, mit öccsén s magán is elkövetett. Anyjának vallomása szerint a gyermek javithatlan gonosz jellemű volt, s már az előtt több gaz tetteket követett el.

(Poroszországban a legelső takarékpénztár) 1818ban vette kezdetét Berlinben. 1838ban az egész honban már 80 volt alakulva, melly 5¹/₂ millio forintnyi pénz alappal; — 1843ban pedig 131re szaporodott, s 10,072,000 ftallérnyi bevétellel bírt.

K Ü L F Ö L D.

Franciaország. Páris, jul. 1. A párek kamrája tegnapi ülésében az Algirt illető rendkívüli pénzügyi intézkedéseket 108 szóval 17 ellenében megszavazta.

Jun. 25kén éjjelkor a touloni hajógyárban (arsenal) rögtön lármát ütött ki, mi nem sokára az örök kiáltásai által: „Ór ki, fegyverbe!” s az admirálhajók vészlövészei által még inkább növekedett. A paron összegyülekezett népség nagy feszültséggel örködött az arsenal kapujánál, hova a kikötői kormányzót, a tengerparti igazgatót és számos minden rendű tisztet benyomulni láttak. Egyszerre azon hír terjedt, miszerint a foglyok (kiknek száma jelenleg a Bagnóban mintegy 4,000, s közülük 600 egész életükre) föllázadtak. Mind a két laktanyában azonnal dobzajt ütöttek, azonban percz percz után mult, s a fegyveres erő meg nem jelent, jóllehet magában az épületben is a zaj s zavar mindinkább növekedni tetszik. Végre kitünt, hogy az egész, hiábavaló lármánál egyéb nem volt. Egy fogoly, ki egy hajó fedezetén aludt, álmában „tüzet” kiáltott s ez által társai föllármázza, nem tudván, melly felől fenyegeti őket a veszély, lármát ütöttek s az egész Bagnóban irtózatot zajt támasztottak. A foglyok néhányai, kik már veszte hívék magukat, olly kétségbeeső megerőködést követének el a lánczaiktól megszabadulásra, miszerint némelyeknek sikerült a vasrudakat eltörni; s így a megijedt örök „fegyverbe” kiáltozának. Minthogy semmi kihágás s szerencsétlenség nem történt, a rend nem sokára helyre állított.

N. Britannia. London, jun. 30. Sir R. Peel tegnap (29.) délutáni 3 órakor Osborne-Houseból Londonba visszatért; az udvar legfőbb pénzteken, a „M. Herald” szerint már ma este (30.) a Buckingham-palotába ismét megérkezendik. Sir Robert megérkezése után Whitehall-Gardenben nála cabinettanács ült össze. Russell lord, ki tegnap reggel Wight szigetből levelet kapott, egész napon át több politikai barátjától meglátogatott. A többi közt — megjegyzi a „M. Herald” — Tuffnell alsóházi tag, Mirto gróf egykori magántitkónka s ki a radikálok meetingeikben sokszor mint jegyzőkönyv-vívó szolgált, John lorddal hosszabb ideig bezárt ajtóknál tanácskozott. Esteli 5 óra tájban az egész parlamenti ut emberektől csak hemzsegett. Sir R. Peel lakásától egész a parlamenti ház kapujáig mindkét oldalon tisztos öltözékű emberek tömött sort képeztek. Nem sokkal 5 óra után Wellington hg lóháton megjelent, s a sokaság által zajos örömmel fogadtatott s üdvözöltetett, mit katonai modorban viszonzott. Már 20 perczel később csodálkozva látták őt a felsőházból visszatérni. Sir R.

Peel, ki a legnagyobb feszültséggel várattott, csak hatodfél órakor jelent meg. A nép által a legnagyobb lelkesedéssel fogadtatott, mi őt fölötté meghatá. — A mai parlamenti üléseknek csak rövid vázlatát adhatjuk. Mindkét ház termei s karzatai zsufolva valának. Midőn a lordok házában a lord-kancellár 5 órakor a gyapjuszákony helyet foglalt, Brougham lord az oregoni vita kiegyenlítése fölött az amerikai postára vonatkozólag kérdést tön. Mire válaszul Aberdeen gróf a washingtoni brit követ Pakenham levelét olvasá föl. Most Wellington hg emelt szót: „Lord-ságtokkal tudatom, hogy mi — ő felsége hü alattvalói — ministeri hivatalainkat ő felsége kezeibe visszaadók. Ennek következtében ő felsége egy más nemes lordot hiva meg, s őt egy új kormány alakításával megbizá. Illy körülmények között ezen nyilatkozat önököt valószínűleg arra birandja, miszerint mindazon rendszabályokat, mellyek meghasonlástárgyai lehetnének e házban, addig elhalasztandják, míg azon férfiak, kik szerencsések leendnek az új cabinethe meghivatni, rendelkezéseket teendnek.” Mi elfogadtatván, a ház ülését bevége. — Az alsóház rikán ölte magára olly ünneplésyis tekintetet mint jelenleg. Néhány vaspálya ügyek gyors tárgyalása után Sir R. Peel Sir J. Graham-mal halkan egy pár szót váltott, s erre föllállván, látszólag megindulva ugyanazon nyilatkozatot tevő, mit az öreg herczeg a felsőházban: „Ő felsége a cabinet elbocsátását elfogadni kegyeskedett s Russell lordot a királyi parancs elfogadására meghivta. Sir Robert terjedelmesebben szólott. A protectionisták pártja ellen minden vádat s szemrehányást gondosan mellőzött, megjegyzi, miszerint a szabad kereskedelmi rendszabályok keresztülvitelére minden alkotmányos eszközt, s így a parlament fölölését is, megkísérelte volna, hanem hogy ő bizonyos személyes célok miatt tartozkodott ezen eszközt alkalmazni. E mellett azon fontos nyilatkozatot tevő: miszerint ő John Russell lordot a parlament által nem régiben szentesített, a kereskedés könnyítését illető elveknek keresztülvitelében elősegítendi. Irhonra vonatkozólag azon hitvallomást tevő, hogy Irhonnak köz és politikai intézetek tekintetében teljes egyenlőségre kell jutnia. Tehát Russell ministeriumára e nyilatkozat is kedvező vala. Miután Sir Robert azt nyilvánítá, hogy most legutójjára szól a házhoz, mint a korona ministere, beszédét azon nyilatkozattal végezte: miszerint ő John Russell lordtól tudósítást vön, s a nemes lord kivánsága szerint a ház bizonyára abbeli javaslatába megjegyeznek, hogy az úlések jövő péntekig elhalassza.” Mi, miután még Palmerston lord szólott, meg is történt. Peel beszéde mély benyomást tön, s minden párt által zajos tetszéssel fogadtatott: a freetraderok (a szabadkereskedést pártolók) által, mivel azok abban diadalmuk elismerését szemlélik; a protectionisták által pedig, mivel a ministerek belépését a „barátság elárulásáért” jogszerű büntetésnek tekintik. — „Így tehát — fölkiáltá a „M. Herald” — a conservatívpart, melly az országban bizonyára a legerősb, Sir R. Peel második árulata által képtelenné tétetett az ország kormányát hatalmában tarthatni s azt kénytelenek a whigeknek átengedni, kik számra, tekintélyre s tehetségre nézve valójában sokkal gyengébbek. Most egészen fölökfügg a hatalmat rövidebb vagy hosszabb ideig megtartani, mit 1841ik évben az egyház megtámadása által vesztek el. S most is csak aképp fognak főállani, a miként ezen hibát mellőzni vagy ismételni fogják.” A „Times” főkép Aberdeen grófnak a külpolitikára nézvei elvesztését sajnálja; e lap, mint gyanítják, a gróf organja. A „Sun” azt állítja, miszerint Peel cabineté nem az ir közbátorsági billen, hanem a czukorkérdés fölötti belmeghasonlason szenvedett hájtörést. — Ugyan e lap szerint Sir R. Peelnak szobrot emelni szándékoznak. Sir Robert — mint hírlík — nejjével tavasszal utazni fog, s a telet Olaszországban töltendi.

A jövődjő új ministeriumról, mellynek alakultáig a Peel cabinetéből ministerek tárczájukat megtartják, a „Times” következőleg szól: „Minthogy John Russell lord az új cabinet-alkatitási megbizást még határozottan el nem fogadta, s mindedig politikai barátaival keveset értekezhetett, tehát a jövődjő kormányférfiak nevei, s különös hivatalaik, még egész biztossággal nem tudatnak. Azonban általánosan véve aligha a következő névsor nem valósuland: John Russell lord a kincskamra első lordja; Wood C. kincstári kancellár; Cottonham lord lordkancellár; Sir George Grey belügyi statutitoknok; Palmerston a külügyek statutitoknok; Claren-

don lord a gyarmatok statutitoknok; Lansdowne marquis tanácselnök; Auckland lord admiraltási első lord; Campbell lord Lancaster herczegség kancellárja; Morpeth lord az erdők s vadászatok főbiztosa; Labouchere kereskedelmi hivatal elnöke; Clarinard marquis főpostamester; Wilde C. Attorney-general; Jervis Solicitor-general; Granville lord lord-főkamrás. Irhonban: Besborough lord lordkormányzó; Brady lord-kancellár; Moore Attorney-general; s Monahan Solicitor-general. Azt rebesgetik, hogy Normanby marquis a párisi követségi állomást nyerendi el; Minto gróf pedig Sir R. Gordon-t váltandja föl Bécsben. Mások szerint Minto pecsétör leend. — Észrevehetni, hogy Grey gróf, Palmerston lord ellene, az utolsó ministeri crisisben, a főnebbi névsorban hiányzik. Cobden vagy Bright-ről sincs szó. — Kevés hitelt érdemel végre azon hír, melly Brougham lordot irhoni fötitoknoknak jeleli.

Olaszország. Egy francia lap szerint IX-dik Pius pápa még megválasztatása éjjelén Sinigagliában lakó három testvérehez következő levelet intézett: „Az Istennek, ki az embereket földmagasztalja s lealázza, csekélységemet a világ legfőbb-gesebb méltóságára emelni tetszett. Legyen sz. akarat! Teljes mértékben érzem ezen teher megmérhellenességét s eröm gyengességét. Imádkoztassatok s ti is imádkoztatok érettem. A conclave 48 óráig tartott. — Ha a város ez okból bármily nyilvános demonstratiót tenni akarna, úgy kérlek benneteket — ez ohajtásom — azt kieszközölni, hogy az egész öszveg, melly e célra szánva leend, a Gonfaloniere s a legidősbek által a város közhasznu céljaira forditassék. Titeket édes testvéreim egész szivemből öllelek, ne legyetek kevélyek, sőt szánakozással viseltesetek testvértök iránt, ki nektek apostoli áldását küldi.”

A „Gazetta di Venezia” jul. 3ról kelt számában a következőket közli: „E pillanatban érkezett Livornoból azon tudósítás, hogy az új pápa sz. Péter s Pál napján az 1831dik évtől egész mostanáig elmarasztalt politikai bűnösök számára általános megkegyelmezést hirdetett. Értesít továbbá arról, hogy Amat bibornok belügyi, Gizzi bibornok pedig külügyi statutitoknokká nevezettek; nem különben vaspályaépítésre engedélyezések tétettek s egy bizottmány neveztetett ki, melly a birodalmat beulazza s a javitandókról jelentést tegyen.”

ÉRTEKEZŐ.

A pusztal földmívelő ismét fölszólal.
(Folytatás.)

Am folytassuk még a példákat. A piperés leányok. Mátyás gazda leányait nem csak az iskolába küldötte, hanem iskola után a varróházhoz is jártatta. Egy jó varróleány, mondá Mátyás, sok jóakarót szerez magának az által, hogy néha egynek másnak valamit barátságból megvar, azután sok szép pénze is megmarad, ha ruháit maga varja magának; végre ha arra kerül a sor, mikor nincs egyéb mihez fogni, varrótöje után becsületesen el is élhet. Mátyás sorsához képest leányait illően ruházta, s őket mind a házi mind a mezei munkára szoktatta. Fölserdülvén a leányok, kérék atyjukat, venne nekik olly divatos ruhánkvalót, millyet János szomszédjuk leányai viselnek, pedig lám az ő atyuknak nem is telik ugy mint édes atyáknak, s ők még is divatosabbak, s vasárnaponkint náluk sokan összegyülvén, jobban is mulatják magukat mint mi. Kedves gyermekeim, mondá Mátyás, végén pattan az ustor, nem tudom, mit gondol a mi szomszédunk, de annyit előre látok, hogy neki jó vége nem lesz. Élettermését az istenadta jókor eladogatja, s azért később drágán kell vennie kenyérnekvalót, szüretjét szőlője alól más viszi el, azután maga italt a csapszékéből hitelbe hordat; így szegény soha sem gázolhat ki a bajból, s még több rossz is vár reá. Ugy is lett: mert a házalló kalmár-zsidó a hitelbe vett portékák árát fenyegetődjözze kívánván, kénytelen volt János jó réjtjét eladni. A csapláros és más hitelezői nem látván elég biztosságot Jánosban, bírőilag keresték rajta követeléseiket. Így Jánosnak minden vagyona dobszó mellett eladatván, kénytelen volt mind maga, mind felesége nap-számra járnai, későbbben pedig házankint Isten nevébe kéregetni. Czifra leányai, kiknek fejükbe fért magokat a szűkebb körhöz alkalmazni, a városba mentek szolgálatot keresni, a hol Istentudja mi lett belőlök. Mátyás leányai pedig, minthogy csinosak, dolgosok, és takarékosok voltak, s atyjuk után szép gazdaság és pénzecske is várt reátuk, a kérőkben válogathatván, igen jól mentek férjhez. — A czifrálkodáshoz és mulatozáshoz nagy mód

